

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2025/2026

Destinace (země, místo): Brazílie, São Paulo

Jméno, příjmení: Klára Bachurková

DESTINACE: ZÁKLADNÍ ÚDAJE

V São Paulu působí učitel na Česko-brazilské kulturní unii (UCTB) a na univerzitě v São Paulu (USP).

Česko-brazilská kulturní unie

Česko-brazilská kulturní unie byla založena v roce 1895 a patří k nejstarším českým spolkům na světě. Ve vedení jsou čeští krajané i rodilí Češi a mohu říct, že spolupráce s nimi je velmi příjemná a bezproblémová.

Předsedou spolku je pan Jorge Novotny. Kromě něj jsem v neustálém kontaktu s koordinátorkou pro výuku českého jazyka, paní Norou Machalovou, a s Vítkem Vaníčkem, který mi pomáhá se sídlem a s Pramenem. Nákupy materiálů na výuku a kulturní akce pak řeším s panem Robinem Hlavničkou.

Český spolek má sídlo na adrese R. Hideo Suguiyama, 79 - Parque Jabaquara, São Paulo - SP, 04355-100. Nejblíže metro je vzdálené cca 3 kilometry, proto je nutné jej zkombinovat s autobusovou dopravou. Někteří studenti dojíždějí na lekce češtiny i z okolních měst a jenom cestou tam a zpět stráví až pět hodin.

V budově spolku se nachází učebna pro cca 20 studentů, vybavená projektorem a zvukovým systémem, což umožňuje pravidelné využívání audiovizuálních materiálů při výuce. Pro učitele češtiny je vyhrazen samostatný kabinet. Součástí zázemí je také plně vybavená kuchyně a policový nábytek určený k ukládání knih a učebnic. Já jako učitelka se starám o knihovnu a půjčuji zájemcům knihy poskytnuté Domem zahraniční spolupráce i knihy z fondu Unie.

V přízemí budovy je k dispozici oplocený venkovní prostor vybavený grilem, kde se konají větší akce.

Hudební skupina Pramen má zkoušky buď přímo v učebně Česko-brazilské kulturní unie, nebo v garáži, která je využívána výhradně k tomuto účelu.

Sociální síť UCTB

- Instagramový účet: <https://www.instagram.com/uniaoctb/>
- Facebookový účet: <https://www.facebook.com/uniaoctb>
- Webové stránky: <https://uctb.org.br/>

Univerzita v São Paulu

Univerzita v São Paulu je největší brazilská univerzita a zároveň jedna z největších a nejvýznamnějších univerzit v Latinské Americe.

Výuka češtiny probíhá v budově filozofické fakulty na adrese Av. Prof. Luciano Gualberto, 403 - Butantã, São Paulo – SP, CEP 05508-010. Český lektorát spadá pod Katedru orientálních jazyků. Koordinátorem je Prof. Antonio José Bezerra de Menezes Junior.

Učebna je vybavena tabulí, počítačem a projektorem. V roce 2026 je plánována rekonstrukce budovy filozofické fakulty, a proto je možné, že výuka bude dočasně přesunuta do jiné části univerzity.

Obě instituce jsou od sebe vzdáleny pouhých 14 km, ale kvůli komplikované dopravní situaci ve městě to znamená až dvě hodiny cesty z jednoho místa na druhý. Z časových i logistických důvodů proto není možné působit ve stejný den na obou místech.

Já bydlím v širším centru São Paula. Cesta z domova na Unii mi trvá přibližně hodinu a půl a na Univerzitu jednu hodinu. K přesunům využívám městskou hromadnou dopravu nebo Uber.

VÝUKA ČESKÉHO JAZYKA V SÃO PAULO

Výuka na Česko-brazilské kulturní unii (UCTB)

Na UCTB probíhala výuka v celkem osmi skupinách, z toho čtyři byly prezenční, tři online a jedna hybridní. V dospělých skupinách se věkové rozpětí studentů pohybovalo od 14 do 84 let. V dětských od 4 do 10 let.

V roce 2025 byly otevřeny dva dětské kurzy. První byl určen dětem, které česky rozumí a jsou schopny v češtině alespoň minimálně komunikovat. Druhý byl otevřen pro děti bez předchozí znalosti českého jazyka.

Dětské lekce češtiny

Ostatní skupiny byly rozděleny podle jazykové úrovně dle CEFR. Nejvíce studentů již tradičně bylo na úrovni A1 a A2. Úroveň B1 letos otevřena nebyla. Pro nejpokročilejší studenty pak byl otevřen kurz na úrovni B2/C1.

Kurz na Česko-brazilská kulturní unii navštěvovalo v průběhu roku přibližně 60 studentů. Úspěšně ho ukončilo celkem 49 z nich. Podmínkou pro získání závěrečného certifikátu byla minimální docházka 60 % a složení dvou závěrečných testů, na konci 1. a 2. semestru, s minimální známkou 6 z 10.

Dne 13. prosince proběhlo slavnostní předávání certifikátů za účasti předsedy spolku, koordinátorky pro výuku českého jazyka a generálního konzula.

Lekce češtiny na Česko-brazilské kulturní unii

Předávání certifikátů na Česko-brazílské kulturní unii

Výuka na Univerzitě v São Paulu (USP)

Na USP byly i nadále každý semestr otevřeny dva moduly: Český jazyk a kultura 1 a Český jazyk a kultura 2. Studenti se mohli zapsat vždy pouze do jednoho z nich, přičemž podmínkou pro zápis do druhého modulu bylo úspěšné absolvování prvního.

Kurzy na univerzitě jsou určeny pouze studentům USP graduálního studia a jsou kreditované. S povolením koordinátora pro český jazyk bylo několika studentům z postgraduálního studia a extenzivních kurzů udělena výjimka a mohli se účastnit také, avšak bez nároku na kredity.

V prvním semestru úspěšně dokončilo kurz 10 studentů, ve druhém semestru 25 studentů. Minimální požadovaná docházka činila 70 % a minimální hodnocení pro splnění kurzu byla známka 5 z 10.

Lekce češtiny na USP

FORMA A METODY VÝUKY

Organizace a forma výuky

Šest z deseti kurzů probíhalo prezenčně (dva na USP a čtyři na Unii), jeden měl hybridní podobu a tři byly vedeny online.

U online skupin jsem se rozhodla lekce nahrávat a zpřístupňovat studentům po dobu dvou týdnů. Studenti tuto možnost velmi ocenili a k probíranému učivu se opakovaně vraceli, což mě samotnou mile překvapilo.

Všechny skupiny měly k dispozici vlastní Google dokument, ve kterém byla přehledně zpracována struktura jednotlivých lekcí včetně použitých materiálů. Zároveň měla každá skupina svou WhatsApp skupinu, přes kterou jsem studentům zasílala nepovinné aktivity k procvičení učiva a další důležité organizační informace.

Pro všechny stávající studenty jsem vytvořila společnou WhatsApp skupinu s názvem Cantinho Tcheco (Český koutek). Tato skupina slouží jako otevřený prostor pro sdílení materiálů souvisejících s českým jazykem, Českou republikou a aktuálními kulturními akcemi. Studenti tuto iniciativu aktivně využívají a o zapojení začali projevovat zájem také bývalí studenti a další krajané.

Metody výuky

Výuka byla vedena převážně komunikativní metodou, s důrazem na rozvoj mluveného projevu. Cílem bylo, aby se studenti co nejvíce rozmluvili a získali jistotu v aktivním používání jazyka.

V prezenčních kurzech jsme pravidelně pracovali s konverzačními hrami a řízenými dialogy. U online skupin byly podobné aktivity organizačně náročnější, přesto jsem se snažila konverzační prvky do výuky zařazovat v co největší možné míře.

Vyučovací jazyk

U počátečních úrovní zpočátku převažovala portugalština, avšak jakmile to bylo možné, přecházela jsem k používání jednoduché češtiny. Zpočátku byli studenti velmi nesmělí, postupně si však na tento systém zvykli, začali se méně ostýchat a stále častěji odpovídali v češtině.

U pokročilejších studentů jsem portugalštinu využívala pouze v nezbytných případech, zejména při vysvětlování složitějších gramatických jevů. V nejpokročilejší skupině se portugalština objevovala jen zcela výjimečně.

U příležitosti předávání diplomů studenti zdůraznili, že jim při studiu velmi pomohla má znalost portugalštiny a struktur obou jazyků, díky níž se dokázali mnohem lépe a rychleji zorientovat v nových gramatických jevech a osvojit si jejich správné používání.

Používané učebnice a výukové materiály

Jako základní učebnice pro dospělé studenty jsem zvolila materiály Čeština expres a Čeština pro cizince B2. Tyto učebnice jsem systematicky doplňovala o vlastní podklady zaměřené na české realie, audionahrávky, videa a interaktivní online cvičení, která jsem vytvářela především na platformách WordWall a Kahoot.

V případě dětských skupin jsem bohužel neměla k dispozici žádnou skutečně vhodnou učebnici. Důvodem byla jednak velmi rozdílná jazyková úroveň dětí, jednak poměrně široké věkové rozpětí. Výuka byla proto založena na kombinaci různorodých materiálů. Nejčastěji jsem využívala knihy Albi, krátké animované pohádky, videa a písničky z České televize a YouTube, omalovánky z Pinterestu nebo jsem připravovala své vlastní materiály.

Dětské lekce byly sestaveny z krátkých, přibližně desetiminutových aktivit, které se pravidelně střídaly, aby děti dokázaly udržet pozornost. Z tohoto důvodu byla příprava na výuku časově náročnější, zároveň však umožňovala lépe reagovat na potřeby jednotlivých dětí i celé skupiny.

Doprovodné aktivity k výuce

Při výuce cizího jazyka je velmi důležité vytvářet vztah nejen k samotnému jazyku, ale také k zemi, jejímu lidu a kultuře. U studentů z krajanských rodin je tento vztah často již přítomen, neboť jazyk a kulturní kontext jsou úzce propojeny s jejich rodinnými kořeny a identitou.

Na tento vztah jsem se snažila navazovat nejen povídáním o České republice, její historii a kultuře, ale také promítáním filmů, hudebními aktivitami a společným vařením. A právě vaření mělo u studentů velkou oblibu. V letošním roce si děti během výuky připravily ovocný salát a palačinky, přičemž se přirozenou formou seznámily s novou slovní zásobou. Dospělí studenti se pak naučili připravovat vaječnou pomazánku, péct perníčky, ořechové sušenky, makový závin a borůvkovou bublaninu.

Vaření s dětmi na UCTB

Daniel Alves da Rocha učí studenty péct borůvkovou bublaninu a Věra Anna Pospíšilová Valente makový závin

Kulinářské aktivity jsou u studentů velmi oblíbené

Poslech české mše vánoční a pečení ořechových sušenek na UCTB

DALŠÍ AKTIVITY

Vedle pravidelné výuky jsem se v průběhu roku aktivně podílela na řadě kulturních a vzdělávacích aktivit realizovaných v rámci Česko-brazílské kulturní unie.

Skupina Pramen

I letos působila na Česko-brazílské kulturní unii hudební skupina Pramen, která se výrazně rozrostla. Po několika letech jsem její vedení znovu převzala já. V současné době má 16 stálých členů a pestré nástrojové obsazení, zahrnující bicí, kytary, baskytary, flétny a housle.

Složení skupiny je různorodé. Tvoří ji Češi, Čecho-Brazílci, krajané i studenti českého jazyka. Při některých příležitostech se se svým zpěvem přidávají také děti z dětských kurzů, což má velmi pozitivní ohlas jak uvnitř skupiny, tak u publika, a já doufám, že se mi tuto spolupráci do budoucna podaří rozšířit.

Skupina Pramen na festivalu Festa do Imigrante

Navázala jsem na repertoár z předchozích let. Zároveň jsme však nově nastudovali přibližně dvacet dalších písní. Velká část z nich je k nahlédnutí na sdíleném odkazu: <https://docs.google.com/document/d/1jPL4rAexyKH7nYvwaUwQfM8OyT95SRrVbAqTzgAQ8sl/edit?usp=sharing> Tato stránka se průběžně aktualizuje, doplňuje o nové fotografie skupiny a při vystoupeních ji prostřednictvím QR kódu sdílíme s publikem, aby se mohlo aktivně zapojit do společného zpěvu.

Většinu partitur se mi během roku podařilo přepsat do MuseScore, čímž se velmi zlepšila jejich kvalita a umožnilo to snadnou transpozici do jiných tónin, čehož hojně využíváme.

Skupina Pramen úspěšně reprezentovala nejen Česko-brazílskou kulturní unii, ale i Českou republiku jako takovou na akcích pořádaných samotným spolkem, Generálním konzulátem, na festivalu Festa do Imigrante i na 2. českém festivalu v Nova Petrópolis.

Žák Daniel Alves da Rocha, který ve skupině hraje na baskytaru, si pro svůj absolventský koncert zvolil skladby známých i méně známých českých skladatelů a interpretoval je na kontrabas. Jeho snem, stejně jako snem jeho kolegyně, naší houslistky Heloisy Buzeto Pires, je dostat se do České republiky a pracovat tam jako profesionální hudebníci. Vzhledem k tomu, že oba patří mezi vynikající studenty, všichni pevně doufáme, že se jim tento sen podaří uskutečnit.

KULTURNÍ AKCE V SÃO PAULO V PRŮBĚHU ROKU 2025

Následuje přehled nejdůležitějších kulturních akcí pořádaných v São Paulu:

V **březnu a dubnu** jsem v rámci Česko-brazílské kulturní unie (dále UCTB) připravila a vedla velikonoční program věnovaný českým tradicím. Program zahrnoval tematické přednášky, praktické aktivity s dětmi i dospělými, barvení vajíček a společné vaření.

Velikonoce na UCTB

V **květnu** proběhla v prostorách Cinemateca Brasileira filmová přehlídka *Tchecoslováquia Proibida*, kterou organizovala Věra Matysíková ve spolupráci s UCTB a Generálním konzulátem České republiky v São Paulo. Akce se zúčastnili také studenti českého jazyka.

V **červnu** se uskutečnil Evropský den jazyků na Univerzitě v São Paulo, který jsem připravila a vedla společně s maďarskou lektorkou. Ve stejném období proběhla také projekce českých animovaných filmů Jiřího Trnky pro děti a rodiny, organizovaná Věrou Matysíkovou ve spolupráci s UCTB, kde jsem měla příležitost seznámit brazilské děti s Českou republikou.

V **červenci** se na Česko-brazílské kulturní unii dne 5. července poprvé konala Festa Junina – lidový svátek plný tance, hudby a typického jídla.

Festa junina na UCTB

V **srpnu** se v Theatro Municipal v São Paulu uskutečnil koncert Check Accordion Tria, který zorganizovala Věra Matysíková, UCTB a Generální konzulát České republiky v São Paulu. Tato výjimečná akce představila různé tváře klasického akordeonu a nabídla publiku mimořádný hudební zážitek, jenž byl přijat s velkým ohlasem.

Check Accordion Trio v Teatro Municipal

Ve stejném měsíci jsem vystoupila na setkání oddělení NuCLiH na Univerzitě v São Paulu. Můj příspěvek byl zaměřen na českou komunitu v Brazílii, činnost českých spolků a otázky identity v kontextu výuky jazyka.

Setkání NuCLiH na USP

V **září** jsme spolu s maďarskou lektorkou, paní Anitou Demko, uspořádaly pro studenty USP Evropský den jazyků.

Evropský den jazyků na USP

Na Generálním konzulátu České republiky v São Paulu se slavil Den české státnosti, při němž jsem se podílela na přípravě programu a aktivit pro děti.

Den české státnosti: program pro děti

Generální konzul Richard Krpač si zahrál a zaspíval se skupinou Pramen na oslavě Dne české státnosti

Ve stejném měsíci vystoupila hudební skupina Pramen na festivalu Festa do Imigrante v São Paulu, který pořádalo Muzeum přistěhovalců.

Ve dnech 18.–19. října se v São Roque uskutečnil třetí ročník Sokolského běhu Republiky (Corrida da Tchêquia). Hlavními organizátory byli Česko-brazilská kulturní unie, Generální konzulát České republiky v São Paulu, Base Camp a 4 Protection.

V říjnu UCTB ve spolupráci s Generálním konzulátem České republiky v São Paulu připravila tradiční oslavu 28. října s bohatým kulturním programem a vystoupením skupiny Pramen, se kterým si zaspívala i velvyslankyně ČR v Brazílii, paní Pavla Havlíková.

Velvyslankyně ČR v Brazílii Pavla Havlíková a Pramen na oslavě 28. října

V tomto období proběhly také literární a kulturní akce věnované českým dějinám a odkazu Jana Amose Komenského, organizované Věrou Matysíkovou a dalšími partnery.

Skupina Pramen se zúčastnila Českého festivalu v Nova Petrópolis, pořádaného krajanskou komunitou ve státě Rio Grande do Sul.

Pramen na festivalu v Nova Petrópolis

V **listopadu** proběhla výstava *Onde as Borboletas Não Habitam*, jejíž autorkou je studentka češtiny Luciane Bonace.

Ve stejném období se uskutečnil také tradiční Český rafting, organizovaný Vítem Vaníčkem.

Český rafting

V **prosinci** se na Česko-brazilské kulturní unii uskutečnila tradiční oslava svátku svatého Mikuláše s doprovodným programem pro děti.

Závěr roku byl věnován komunitním setkáním, hudebním vystoupením a ukončení školního roku se slavnostním předáním certifikátů.

Svatý Mikuláš na UCTB

Všechny tyto aktivity významně přispěly k větší viditelnosti české kultury v Brazílii a přirozeně doplňovaly výuku českého jazyka o živý kulturní rozměr.

SPOLUPRÁCE

Jako učitelka působící u krajské komunity v São Paulu jsem byla v pravidelném kontaktu především s vedením českého krajského spolku. Spolupráce s ním je efektivní a bezproblémová, vychází mi maximálně vstříc ve všech organizačních i odborných záležitostech.

Dále jsem v úzkém kontaktu s Generálním konzulátem České republiky v São Paulu, paní Věrou Matysíkovou a koordinátorem USP. Také zde probíhá spolupráce na velmi dobré úrovni a bez jakýchkoli komplikací.

V neposlední řadě bych ráda zmínila podporu DZS a zejména paní doktorky Olgy Vlachové. Málokdy se člověk setká s někým tak kompetentním a ochotným, jako je právě ona. Patří jí za to velké poděkování.

CO SE PODAŘILO A CO SE NEPODAŘILO / PROBLÉMY A DOPORUČENÍ

V uplynulém roce se podařilo výrazně zlepšit prostředí v sídle Česko-brazílské kulturní unie. Vedení nechalo prostory profesionálně vyčistit, vyklidit nepotřebné a zastaralé vybavení a odstranit technické závady. Bylo vyřešeno zatékání do garáže i vlhkost zdí a nejvíce postižené prostory byly nově vymalovány. Do reorganizace jsem se zapojila také já a mohu říci, že prostory dnes působí funkčně a příjemně a již v nich není patrná atmosféra postpandemického období.

V prvních měsících mého působení v São Paulu jsem věnovala značné množství času třídění starších výukových materiálů, vyklízení kabinetu a uspořádání knihovního fondu. Postupně se podařilo oddělit materiály DZS od materiálů UCTB. V srpnu jsem znovu zprovoznila výpůjčku knih zakoupených Ministerstvem zahraničních věcí.

Katalogizace knihovního fondu Unie však dosud nebyla dokončena, což ztěžuje orientaci v dostupných titulech. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi staré knihy, často ve špatném stavu, bude nutné zapojení většího počtu dobrovolníků. Doufám, že se tuto práci podaří dokončit v roce 2026.

Do budoucna by také bylo vhodné lépe vyklidit a uspořádat garážové prostory, aby zde hudební skupina Pramen nemusela zkoušet mezi starými a zaprášenými knihami a aby zázemí lépe odpovídalo jejím potřebám.